

บทสรุปผู้บริหาร

การประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบระบบเครือข่ายดูแลอนามัยแม่และเด็กและส่งต่อหญิงตั้งครรภ์เพื่อการคลอดที่ปลอดภัย (Safe Mom) อำเภออมก๋อย เป็นกิจกรรมของโครงการออกแบบระบบเครือข่ายดูแลอนามัยแม่และเด็ก และส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ เพื่อการคลอดที่ปลอดภัย (Safe Mom) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ภายใต้โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ทัศนศึกษาอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ของศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงาน และภาคประชาชน จาก 6 ตำบลของอำเภออมก๋อย ร่วมกันวิเคราะห์และทบทวนการปฏิบัติงานดูแลอนามัยแม่และเด็ก และการส่งต่อหญิงตั้งครรภ์เพื่อการคลอดที่ปลอดภัย ของแต่ละตำบล การประชุมจัดขึ้น เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภออมก๋อย ได้รับเกียรติจากนายอำเภออมก๋อย (นาย ศิวะ ธมิกานนท์) เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม และให้แนวคิดต่อการดำเนินงาน มีผู้เข้าประชุม ประกอบด้วยบุคลากรสาธารณสุข (โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและอบต.) และตัวแทนประชาชน (อสม.) จากตำบลอมก๋อย ตำบลยางเปียง ตำบลม่อนจอง ตำบลแม่ตื่น ตำบลนาเกียน และตำบลสบโขง จำนวน 64 คน รูปแบบการประชุมเป็นการบรรยาย อภิปราย ถกประเด็น และแบ่งกลุ่มระดมสมอง เพื่อออกแบบ และวางแผนการดำเนินงานแก้ไขและพัฒนาอนามัยแม่และเด็ก และส่งต่อหญิงตั้งครรภ์เพื่อการคลอดที่ปลอดภัย มีวิทยากร จากโรงพยาบาลอมก๋อย อบต.แม่ตื่น รพ.สต.ยางเปียง และศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ นำกระบวนการคิด เพื่อออกแบบการดำเนินงานผลที่คาดว่าจะได้จากการประชุม เป็น(ร่าง) ระบบการดูแลอนามัยแม่และเด็ก และส่งต่อหญิง มีครรภ์ เพื่อนำไปดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม/เรียนรู้ความสำเร็จ และปัญหา อุปสรรค ต่อไปตามลำดับของแต่ละกิจกรรม

ผลการประชุม ได้บทวิเคราะห์และแนวทางการดำเนินงานดูแลแม่และเด็กและส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ จากที่ผู้เข้าประชุมจากแต่ละตำบล ได้ร่วมกันวิเคราะห์ ทบทวน และสะท้อนคิดการปฏิบัติงาน จากมุมมองของผู้รับบริการ และผู้ให้บริการ รวมทั้งวิธีดำเนินงานพัฒนาและแก้ไขปัญหา เครือข่ายดูแลแม่และเด็กและส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ ของแต่ละตำบล โดยมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอต่อการดำเนินงานจากวิทยากร และผู้เข้าประชุม จากแต่ละภาคส่วน (รายละเอียดดังเอกสารหมายเลข1 สรุปข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานและออกแบบระบบ)

ขั้นตอนการดำเนินการต่อไป แต่ละตำบลนำระบบการดูแลอนามัยแม่และเด็ก และระบบการส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ไปพัฒนา ปรับปรุง เพิ่มเติม โดยผู้ประสานงานหลัก ซึ่งได้แก่ โรงพยาบาลอมก๋อย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จะควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล (รายเดือน) เสนอผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานและนายอำเภออมก๋อยตามลำดับ (รายละเอียดดังเอกสารหมายเลข 4 แผนปฏิบัติการเครือข่ายร่วมออกแบบระบบ)

ข้อคิดเห็น และเสนอแนะจากการประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบระบบเครือข่ายดูแลอนามัยแม่และเด็ก
และส่งต่อหญิงตั้งครรภ์เพื่อการคลอดที่ปลอดภัย (Safe Mom) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง

วันที่ 3 ธันวาคม 2562

ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ประธานในพิธีเปิดการประชุม (นายศิวัช ธมิกานนท์) นายอำเภออมก๋อย

นายอำเภออมก๋อย ได้ให้แนวคิดในการออกแบบระบบว่า การช่วยกันทุกภาคส่วน โดยมีกระบวนการที่ร่วมกันคิดขึ้นมา จากจุดนี้ ไปถึงไหน หาทางออกร่วมกัน ช่วยกันคิดระบบขึ้นมา เป็นตั้งสมมติฐาน ให้เป็น Case ตัวอย่าง ว่า ถ้าเกิดแบบนี้...ใครจะเริ่มก่อน

ถือเป็นการเขียนแผนบนโต๊ะ แล้วร่วมกันลงมือทำ แล้วเรียนรู้กันไป โดยขอให้ทำเก่ง และนำเสนอเก่ง ท่านเน้นย้ำ “ให้เป็นแผนปฏิบัติการที่ทำได้จริง” และขอให้ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ นำเสนอสิ่งที่ได้จากการประชุม ให้ท่านทราบด้วย

ข้อเสนอแนะของเครือข่าย ต่อการแก้ไขและออกแบบระบบ

หน่วยงานสาธารณสุข

ประเด็น	ข้อเสนอ
การส่งต่อ	กรณีจะใช้เฮลิคอปเตอร์ในการรับส่ง case จะต้องประสานงานกับโรงพยาบาลในการประเมิน case เบื้องต้น โดยต้องมีการพิจารณาว่าเป็น case ฉุกเฉิน หรือเป็น case ที่อยู่ในสภาวะเร่งด่วนหรือไม่ ในการที่จะต้องใช้เฮลิคอปเตอร์ในการรับส่ง เนื่องจากการนำเฮลิคอปเตอร์ขึ้นแต่ละครั้งนั้น มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง (จะต้องมีการพิจารณาเป็น case by case) ทั้งนี้ในระดับจังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่) ได้มีการประชุมยกระดับให้มียุทธศาสตร์ใช้เฮลิคอปเตอร์ช่วยเหลือผู้ป่วยในภาวะฉุกเฉิน โดยจะนำร่องใน 3 ตำบล ของอำเภออมก๋อย ได้แก่ ตำบลสบโขง ตำบลนาเกียน และตำบลแม่ตื่น
การสื่อสาร	ในพื้นที่ที่ห่างไกลสถานบริการ ควรมีการใช้เครื่องมือในการสื่อสารในกรณีที่มี case ฉุกเฉิน ติดต่อระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข กับ กศน. และ ตชด.
การพัฒนาศักยภาพ	ควรเน้นให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดูแลอนามัยแม่และเด็ก ให้กับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน รวมไปถึง อสม. ผู้นำชุมชน หญิงตั้งครรภ์ และประชาชนในชุมชน ให้มีความรู้ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ ใน 3 ช่วง ให้เกิดการตระหนักในการดูแลสุขภาพ และเกิดความตระหนักในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กให้มีคุณภาพ ที่หญิงตั้งครรภ์ ต้องให้ความสำคัญ ใส่ใจตระหนักที่จะดูแลตนเอง

ประเด็น	ข้อเสนอ
	หน่วยงานสาธารณสุข ต้องประเมินสุขภาวะของหญิงตั้งครรภ์ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องประเมินสุขภาพให้ชัดเจนเจาะลึกให้เห็นถึงปัญหาในด้านต่างๆให้ได้ เช่น ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นต้น และต้องนำปัญหานั้นมาวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ หญิงตั้งครรภ์ รวมไปถึงบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับหญิงตั้งครรภ์ โดยจะต้องมีส่วนร่วมในการหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้เกิดความตระหนักที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
	ควรจะมีการให้ความรู้ และมีอุปกรณ์ทำคลอดให้กับผดุงครรภ์โบราณ เพราะส่วนใหญ่ในพื้นที่ห่างไกล จะคลออดกับผดุงครรภ์โบราณ
กระบวนการทำงาน	
ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ยังคงเป็นปัญหาและมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังไม่มีความพร้อมในการดูแลตนเองและเด็กที่จะคลอด รวมไปถึงสุขภาพร่างกายยังไม่เจริญเต็มที่	ต้องให้ความรู้และความตระหนักเป็นอย่างมากในกลุ่มนี้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข และการศึกษา โดยจัดกิจกรรมในสถานศึกษา เช่น คลินิกวัยรุ่น ในการให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่นที่มีปัญหาในด้านต่างๆ จัดอบรมให้ความรู้ เป็นต้น
ความเชื่อมั่นในการเลือกสถานบริการในการคลอด หญิงตั้งครรภ์จะเลือกสถานบริการที่จะคลอดลูกที่เขาารู้สึกอุ่นใจ มั่นใจ และมีความเชื่อว่าเขาจะปลอดภัยในการคลอด	สถานพยาบาลควรทำให้ผู้รับบริการ มีความเชื่อมั่นที่จะมาคลออดยังสถานบริการ
ปัญหาสาธารณสุขอีกประการหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่เข้าไม่ถึงประชาชน จึงไม่รู้ปัญหาอย่างแน่ชัด	บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ควรเป็นผู้ดูแลประชาชนที่เจ็บป่วย โดยเฉพาะ อสม. ครู กศน. และครู ตชด. จึงเป็นกลุ่มหลักที่จะดูแลสุขภาพของประชาชน และรู้ปัญหาสุขภาพของประชาชนได้อย่างดี
หลักคิดเรื่อง “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เป็นสิ่งสำคัญต่อการออกแบบกระบวนการทำงาน ในอันที่จะเข้าใจบริบทของพื้นที่ บริบทของกลุ่มเป้าหมาย	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายควรมีเพื่อการวางแผนร่วมกันระหว่างกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับบริการกับเจ้าหน้าที่ จะทำให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับและเพิ่มการเข้าถึง ไว้วางใจ เพิ่มการรับบริการอย่างทั่วถึง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็น	ข้อเสนอ
การส่งต่อ	ในการรับส่ง case อุกเหิน ควรจะต้องใช้ข้อมูลในการพิจารณารับส่ง case โดยทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือกัน แต่ในกรณีที่ได้รับส่ง case (ที่ไม่ใช่ case อุกเหิน) สามารถที่จะใช้พาหนะที่มีอยู่ ที่นำผู้ป่วยไปโรงพยาบาลได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นรถอุกเหินเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้ อบต. พร้อมสนับสนุน
งบประมาณ	งบประมาณของ สปสช. เป็นงบประมาณที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆได้ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เขียนโครงการ ขอรับสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ได้
ข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านสาธารณสุข จึงไม่สามารถที่จะให้ความรู้กับประชาชนได้	แต่สามารถสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และสามารถดำเนินงานร่วมกับ รพ.สต. และกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆได้ ขอให้หน่วยงานขอรับสนับสนุนงบประมาณได้

ครูและ ตชด.

ประเด็น	ข้อเสนอ
ความรู้ และทักษะการดูแลอนามัยแม่และเด็ก	ครู กศน. และ ครู ตชด. จะต้องให้ความรู้กับเด็กนักเรียน ในการป้องกันการตั้งครรภ์ การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ควรจะมีการเสริมองค์ความรู้ให้กับครู กศน. และ ครู ตชด. ในการดูแลอนามัยแม่และเด็ก ครูมีความใกล้ชิดกับหญิงตั้งครรภ์ และประชาชนในชุมชน จึงเป็นคนที่จะสามารถให้ความรู้ในเบื้องต้นกับหญิงตั้งครรภ์ได้

อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

ประเด็น	ข้อเสนอ
ความรู้ และทักษะการดูแลอนามัยแม่และเด็ก	ควรจะมีการเสริมองค์ความรู้ให้กับ อสม. ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในชุมชน โดยสามารถให้ความรู้ในเบื้องต้นกับหญิงตั้งครรภ์ในกรณีอุกเหินต่างๆ อสม. ชุมชน จะต้องดำเนินงานร่วมกับ ครู กศน. ครู ตชด. ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการพัฒนาความร่วมมือของเครือข่าย

ประเด็น	ข้อเสนอ
การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับเครือข่าย (ครู/ตชด./อสม.)	ในการนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน ของแต่ละตำบล กำหนดให้ครูและอสม. มีส่วนในการให้ความรู้ ต่อกลุ่มเป้าหมาย มีคำถามจากวิทยากรว่าครูอาสาสมัครและอสม. มีองค์ความรู้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด ในอันที่จะแก้ไขปัญหาอนามัยแม่และเด็ก ได้รับคำตอบครูอาสาสมัครจากกศน.และอสม.ว่า “ยังไม่เพียงพอ” เป็นประเด็นสำหรับหน่วยงานสาธารณสุข และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง คิดต่อในเรื่องนี้ร่วมกันต่อไป
ผังไหล (Work flow) ของการดำเนินงาน	ควรมี Flow ในการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กที่ชัดเจน โดยให้ตั้งเป้าหมายของการดำเนินงานไว้ในแต่ละปี
การดูแลกลุ่มพิเศษที่พบในพื้นที่	ควรดูแลกลุ่มเด็กที่ติดสารเสพติดเป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการตั้งครรภ์ และเมื่อเด็กกลุ่มนี้ตั้งครรภ์ เด็กที่คลอดออกมาอาจจะมีปัญหาทางด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกาย เนื่องจากได้รับสารเสพติด ปัญหาทางด้านครอบครัว เป็นต้น โดยการให้ความรู้กับผู้ติดสารเสพติดให้มีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์

วิทยากร

- นางรุ่งรศมี ศรีวงศ์พันธ์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ
- นางสาวธัญญาภรณ์ อุณจะนำ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลอมก๋อย
- นายวิทยา สาธารอาจ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ (ผอ.รพ.สต.ตำบลยางเปียง)
- นายเมธาสิทธิ์ เล้าย่าง ผอ.กองสาธารณสุข อบต.แม่ตื่น